

BULLETIN 82

April 2000

Contributie: minimaal fl. 15,- per persoon/jaar

Postbank nummer: 38.70.852

Dagelijks bestuur:

Voorzitter: Mr. G. Schilperoort
Secretaris: P.J. Pot
Penningmeester: A.J. Dekker

Redactiecommissie:

Drs. J.E. de Rooy
Mr. G. Schilperoort
Mr. R. van der Waal

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy

Layout:

C. Spruit

INHOUD

NIEUWS VAN DE REDACTIE	2
NIEUWE VRIENDEN	3
HERINNERINGEN UIT DE BEGINTIJD VAN HET STREEKMUSEUM	
HOEKSCHE WAARD	4
WAT DE KRANTEN ZEGGEN	6
DE VRAGENRUBRIEK	11
AFDELING GENEALOGIE	13
WERKGROEP "DIALECTEN HOEKSCHE WAARD"	14
AANWINSTEN	19

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Beste vrienden,

Voor velen is de eeuwwisseling niet alleen aanleiding geweest om feest te vieren maar ook om na te denken over de toekomst.

De museumbestuurders realiseren zich dat zij in dit tijdperk van steeds verder gaande professionalisering en automatisering niet stil mogen blijven staan.

Op 25 november 1999 is een commissie gevormd, bestaande uit vier leden van het stichtingsbestuur en twee leden van het bestuur van de Vriendenkring, die zich buigt over de toekomst van het Streekmuseum.

Het Streekmuseum zou graag de status van “geregistreerd museum” verkrijgen, maar moet nog heel wat werk verzetten om aan de gestelde basiseisen te voldoen.

Er wordt een beleidsplan ontwikkeld waarin de sterke en zwakke kanten van het museum worden belicht en waarin de aandachtspunten voor de komende jaren worden behandeld.

Tot die aandachtspunten behoren: de personele bezetting als onze conservator zijn functie neerlegt, het beschrijven van de enorme museumcollectie in de computer vergezeld van gedigitaliseerde foto's en hoe de mogelijkheden van internet benut kunnen worden, niet alleen door het maken van een website maar bij voorbeeld ook door een inventarislijst te publiceren van alle archieven die in de genealogische fiescollectie zijn verwerkt.

In de twee voorafgaande bulletins stond op blad 1 vermeld dat de contributie minimaal f. 15,— per persoon per jaar bedraagt.

Hoewel wij er in het vorige bulletin, waarin de acceptgirokaart was bijgesloten, niet nadrukkelijk op hebben gewezen dat de contributie is verhoogd van f.10,— naar f.15,—, heeft onze penningmeester tot zijn vreugde geconstateerd dat bijna alle vrienden minimaal f.15,— hebben overgemaakt. Hartelijk dank daarvoor!

Mocht u nu bemerken dat u gewoontegetrouw nog f.10,— hebt overgemaakt, weet dan dat elke aanvullende bijdrage van harte welkom is.

Plannen maken is nuttig en leuk, maar de uitvoering ervan kost altijd geld.

G. Schilperoort

NIEUWE VRIENDEN

De hieronder genoemde personen zijn gedurende de afgelopen maanden toegetreten tot onze Vriendenkring. Via dit bulletin heten wij deze nieuwe vrienden/vriendinnen van harte welkom.

HW	619	L. Andeweg	Goudswaard
HW	620	E. Hoeven	Goudswaard
HW	736	I. Andeweg	Goudswaard
L	046	C. van Ballegooijen	Twijzelerheide
L	283	B. van der Beek	De Cocksdorp
L	869	J.C. van der Bom	Steensel
HW	623	W.J. Boer	Strijen
L	619	J.P. Boer	Hardinxveld-Giessendam
L	870	R.J. Boot	Haamstede (Zld)
HW	592	C.P. van Dorsser- Benne	Numansdorp
L	105	Mw. G. van Duijvendijk	Rotterdam
L	091	H.H. Frieling-Kemp	Pijnacker
L	751	P.A. van Golen	Vinkeveen
HW	316	F. de Graaf-Noteboom	Puttershoek
HW	733	J. Groenenboom en	
HW	734	M.J. Groenenboom-van den Boogert	Mijnsheerenland
HW	716	J.O. 't Hooft	Numansdorp
L	868	L. Hoogenboom	Zwijndrecht
L	871	J.P. Kooij	Ridderkerk
HW	640	R. Liefwaard	Maasdam
HW	199	H.B. Maasdam	Nieuw-Beijerland
L	543	P.J. Musch	Zeist
L	043	P.J. van Prooijen	Barendrecht
HW	512	A. Radewalt en	
HW	513	M.M. Radewalt-Andeweg	Goudswaard
HW	101	H. Ravestijn	Numansdorp
HW	298	H. van Rij	Oud-Beijerland
L	263	D.J. de Rooij	Geervliet
L	575	J. Rijkhoek	's-Gravenhage
L	616	J.C. Scheijde-Krijger	Eindhoven
HW	367	Mw. M. van der Stouw	Mijnsheerenland
L	408	R. Vermaat	Rotterdam
HW	716	J. Vogelaar	Zuid-Beijerland
HW	653	H.M. de Vos	Goudswaard
HW	697	F. Vos	Numansdorp
L	546	Mevr. N.M. van der Wekken	Salt Lake City (USA)

HERINNERINGEN UIT DE BEGINTIJD VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

Omdat onze conservator door alle actuele en “historische” bezigheden er geen tijd voor kan vrijmaken is mij als zijn allernaaste medewerkster gevraagd iets te vertellen over de geschiedenis van het Streekmuseum.

Je zou kunnen zeggen dat alles met WATER is begonnen, zoals bijvoorbeeld het archief, doordat het water de Hoeksche Waard tot een eiland heeft gemaakt met een eigen streekhistorie en sterke familiebanden, en de collectie voorwerpen, doordat de watersnood van 1953, nadat de ergste nood gelenigd was, de mensen de waarde deed beseffen van wat er aan ”ouds” gespaard was.

Dat de nieuwe aardrijkskundeleraar van de Rijks H.B.S. in Oud-Beijerland als kind al graag “verzamelde en exposeerde” en in 1956 met zijn leerlingen op de schoolzolder een tentoonstelling inrichtte over Frankrijk was een heel gelukkig toeval, wat uit het volgende blijkt.

Eén van de onderdelen was “de Franse keuken”. Met zeer veel moeite hadden we Franse kaasjes gekocht en een tafel gedekt met (om het stijlvol te maken) ons eigen geërfde tafelzilver. Iedereen keek, zoals we nu nog steeds tegen de schoolklassen zeggen, niet met zijn handen, maar één heer was toch zeer geïnteresseerd in de zilvermerken. Er volgde een geanimeerd gesprek met Oud-Beijerlands kantonrechter Müller.

Het gevolg hiervan was dat de Commissie-Streekhistorie-Hoeksche Waard* aan Jan de Rooy vroeg een expositie in te richten, eveneens op de schoolzolder, van al wat er aan “streekhistorie” verzameld was en nog te vinden zou zijn. Antwoord van J. de R.: “Het is mijn vak niet, maar we kunnen het met elkaar proberen”.

Ook het hemelwater speelde mee, want J. de R. moest op de fiets (wie had er in die tijd een auto?, wij waren nog niet eens aan onze Solexen toe) het eiland over om te zien wat er was aangeboden. De hoeveelheid adressen was zo bedroevend klein, wat telefoonnummers en een paar briefkaarten, dat je daar nu tranen om zou lachen of huilen.

Toch groeide het aanbod, vooral ook door de medewerking van het

Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard, dat iedere week een lijstje publiceerde met voorwerpen en de naam van de schenkers, terwijl journalist Ponneker regelmatig aardige artikelen schreef over de streekhistorie.

Door het contact met zijn leerlingen voelde J. de R. zich gauw thuis in de streek en hij had geen problemen met de namen en de uitleg over het gebruik van de opgehaalde voorwerpen.

Zelf had ik die eerste tijd meer moeite met het dialect en kon ik mijn buurman van Zuid-Beijerland echt niet verstaan. Wat J. de R. vaak te horen kreeg als hij langs wankele ladders, onder het stof, op de til van boerenschuren rondneusde was: “Als je ‘t niet had gehaald hadden we het verot geslogen”. Alles werd naar de schoolzolder gebracht, met commentaar van de Beijerlandse leerlingen: ”Wat zou dat nu waard zijn als je het verkoopt”?

Vanaf het begin is echter de stelregel van ons museum geweest, dat alles wat geschonken is in de collectie blijft, hetzij geëxposeerd of in depot, en dat daarvan niets wordt verkocht (trouwens, er is ook nooit iets gekocht al die jaren).

In het volgende bulletin zal ik meer herinneringen ophalen, onder andere aan de tentoonstelling-streekmuseum-Hoeksche Waard in september 1958.

Isolde de Rooij

*De Commissie Streekhistorie was geïnstalleerd door burgemeester Hammer van Oud-Beijerland in opdracht van de Hoeksche Waardse burgemeesterskring en de toenmalige Vereniging Hoeksche Waards Belang, om te trachten een streekmuseum op te richten. Ze bestond uit de heren:

Wegstapel	te Maasdam	voorzitter
De Rooy	te Oud-Beijerland	secretaris
Van Es van der Have	te Puttershoek	penningmeester
Müller	te Oud-Beijerland	
Overwater	te Strijensas	
Verhoeven	rentmeester te Zuid-Beijerland	
Vlieland	rentmeester van de A.B.H. Cromstrijen	

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

De introductie van Internet, E-mail en het mobieltje vormde de laatste jaren een ware revolutie op het gebied van de communicatiemiddelen. Ook in vroeger jaren zorgde de “moderne” techniek voor een omwenteling in de communicatie. Aan de hand van de twee onderstaande krantenartikelen gaat deze rubriek terug in de tijd.

De artikelen, van de hand van K. Siderius uit Oud-Beijerland, zijn letterlijk uit “het Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard en IJselmonde” van 1951 overgenomen.

UIT VERVLOGEN DAGEN.

DE P.T.T.

Een wereld met de gebrekkige post- en telegraafverbindingen van de vorige eeuw, om van de telefoonverbindingen nog maar te zwijgen, kunnen wij ons moeilijk meer voorstellen.

In 1830 was de eerste postwet tot stand gekomen en het ging er bij mijn overzicht dus om, die nieuwe tak van dienst in haar eerste ontwikkeling te volgen.

Wonderlijke dingen komt men in het archief, dat de directeur van het postkantoor, de heer J.B. Schiermeijer, welwillend tot mijn beschikking stelde soms tegen. Zo werd met ingang van 1 Juli 1831 C. van Steenberg tot directeur benoemd op voorwaarde, dat hij geen tractement ontvangen zou, maar van elke aankomende brief van het publiek boven het gewone port 5 ct. mocht eisen, voor elke uitgaande brief 2½ct. en dat hij, voordat hij in functie trad eerst veertien dagen op het postkantoor te Rotterdam in de leer zou gaan, om zich daar voor zijn nieuwe taak voor te bereiden. Met ingang van diezelfde datum zouden de kantoren van Nieuw-Beijerland, Goudswaard, Zuid-Beijerland, Klaaswaal, Numansdorp, Strijen, Westmaas, Mijnsheerenland, Heinenoord, Puttershoek en ‘s-Gravendeel onder het kantoor van Oud-Beijerland ressorteren en daarmee werd de grondslag gelegd voor de belangrijke plaats, die dit kantoor nog in neemt als centraal punt voor de administratie van alle kantoren in de Hoeksche Waard. Er zou een nieuw postkantoor komen; de aanbesteding was al uitgeschreven, maar de Belgische Opstand 1830 - 1839 joeg alles in het honderd.

Het eerste postkantoor van het dorp werd aan de Havendam gevestigd in hetzelfde huis, waar nu Lambertus Plomp zijn schildersbedrijf uitoefent. Het kantoor was op werkdagen geopend van 8-12; van 3-5 en van 9-10, des Zondags van 8-12 en van 3-5. De aanbesteding van het brievenvervoer van Rotterdam naar Oud-Beijerland kwam veel te duur en een postloper van Oud-Beijerland naar Goudswaard vroeg veel te veel geld, zodat van het hele mooie plan voorlopig niets kwam.

In October was men gelukkiger: J. Gutteling nam het vervoer van Rotterdam naar

Oud-Beijerland aan voor 990 gld., J. van Maanen van Oud-Beijerland naar Puttershoek voor 30 gld., M. Brussaard van Oud-Beijerland naar Numansdorp voor 400 gld., T. van Dam van Zuid-Beijerland naar Numansdorp voor 225 gld. en J. Bijland van Oud-Beijerland naar Goudswaard voor 335 gld. Alles ging per pedes apostolorum. Ze kregen de titel van voetboden. Zo was dan à raison van 2.270 gld. het postvoer in de hele Hoeksche Waard in kannen en kruiken; een dienstregeling met uren van aankomst en vertrek werd vastgesteld.

Om enig inzicht te krijgen in de marsen, die de voetboden moesten maken, geef ik het volgende overzicht:

Vertrek van Goudswaard 's-avonds 9 uur, aankomst te Piershil 9.45; vertrek van daar 's-nachts 1.55, aankomst te Nieuw-Beijerland 2.55, waar hij de bode ontmoette, die 's-nachts 1.20 uit Oud-Beijerland vertrokken was en doorging tot Zuidland, waar hij de correspondentie aan een bode naar Hellevoetsluis overhandigde. Om 3.55 's-nachts kwam hij met de correspondentie van Goudswaard, Piershil en Nieuw-Beijerland te Oud-Beijerland terug, waar hij aansloot aan de bode, die om 4.40 uit Oud-Beijerland in de richting Heineoord vertrok.

Bovendien vertrok 's-avonds om 6.20 een bode uit Oud-Beijerland, die om 7.30 te Heineoord aankwam, waar hij de bode trof, die om 6.05 uit Barendrecht vertrokken was en om 7.35 te Heineoord aankwam.

Deze bode nam de correspondentie uit Oud-Beijerland enz. mee en was om 10.20 weer te Barendrecht.

De bode naar Oud-Beijerland vertrok om 7.35 van Heineoord, was om 7.50 te Goidschalxoord en om 8.45 te Oud-Beijerland; met deze dienst kwamen o.a. de avondbladen uit Rotterdam mee, die dan de volgende dag besteld werden. Met ingang van 1 November 1831 werd Cornelis van der Schoor als brievenbesteller aangesteld op een jaarwedde van 50 gld. Van de brieven aan de Zinkweg en Vuurbaken mocht hij 5 ct. bestelloon eisen, maar de bestelling in het dorp was kosteloos. Cornelis werd in '34 ontslagen, omdat hij zijn baantje in de steek gelaten had en Cornelis Bijland, oud 12 jaar, een goede hand schrijvende van burgerlijke ouders en hier geboren, werd voorlopig tot z'n opvolger aangesteld: hij hield z'n baantje 3 à 4 jaar lang, kreeg een ander en Cornelis Adrianus Springer, een gewezen militair, werd benoemd, ook al weer op een jaarwedde van 50 gld. Hij zocht lotsverbetering en omdat hij z'n functie tot volle tevredenheid vervulde, werd hij naar het kantoor te Gouda overgeplaatst. Zo was het een voortdurend komen en gaan en ik stap van dit onderwerp af. Alleen nog dit, in 1839 werd van de 50 gld. per jaar 75 gld. gemaakt. Op dezelfde voorwaarden als de directeur van het kantoor te Oud-Beijerland, werd de 7e Mei 1831 Dirk Munnikhof en het volgende jaar zijn weduwe, Maaïke Roodbol te Nieuw-Beijerland en Immert Verhoeven te Zuid-Beijerland als "distribuant" aangesteld, die later brievenaarder genoemd zouden worden.

Maaïke overleed in '39 en Dirk van Bochove nam haar plaats in. De distribuant-

brievengaarder was in de regel een bakker of een winkelier; zijn winkel was meteen postkantoor; zijn nieuwe functie vroeg weinig tijd, werd voor een goed deel door één der huisgenoten waargenomen en de inkomsten leverden een welkome aanvulling van eigen schrale verdienste. Het was bijverdienste, geen hoofdmiddel van bestaan. In 1850 is in de bezoldiging van de brievengaarders verandering gekomen; met ingang van 1 Januari 1852 werd D. van Nugteren te Goudswaard op een jaarwedde van 100 gld. als brievengaarder aangesteld; voor de brievengaarder te Nieuw-Beijerland en Zuid-Beijerland werd het salaris eveneens vastgesteld op 100 gld.: de brievenbestellers te Oud-Beijerland op 150 gld.

In 1839 liep de eerste spoortrein in ons land tussen Amsterdam en Haarlem, weldra door andere lijnen gevolgd en nadat Rotterdam ook met Utrecht verbonden was en bij het brievenvervoer ook van de trein gebruik gemaakt werd, werden in 1847 de uren van vertrek en aankomst van de voetboden helemaal gewijzigd. Eind '48 werden ook de distribuanten, d.w.z. de brievengaarders, tevens belast met de functies ten aanzien van aangetekende brieven en geldzendingen. Het was de eerste uitbreiding van de werkzaamheden der posterijen. Er zouden nog vele volgen. In 1853 werd voor het vervoer van brieven op Maandag, Dinsdag en Zaterdag naar en van Rotterdam en op Donderdag en Vrijdag naar en van Dordrecht door het bestuur der Posterijen met de directie van de stoomboot Prins Frederik der Nederlanden een overeenkomst gesloten en in verband daarmee moest het kantoor 's-avonds van 8 tot 9 uur open zijn en de laatste buslichting een half uur voor het vertrek van de boot plaats hebben. Het hele contract vindt men nog in het archief: J. Mast Jz. was directeur van de boot. In 1859 werd als opvolger van de Prins Frederik de Oude Maas 100 gld. voor het vervoer aangeboden, maar weigerde aanvankelijk, vroeg het viervoud van wat "de oude Frits" voor zijn diensten genoten had, maar kwam blijkbaar tot het inzicht, dat een half ei beter is dan een lege dop.

Tot '79 gingen de brieven van en voor Rotterdam nog altijd vier dagen in de week met de Oude Maas mee; een verzoek, om voortaan brieven elke dag tweemaal mee te geven, werden afgewezen; het aantal brieven was niet zo groot, dat de meerdere kosten daardoor goedgemaakt konden worden. De vereniging Oud-Beijerlands Gemeentebelang had in '91 meer succes. Zij wist gedaan te krijgen, dat door de Administratie der Posterijen een postrit aanbesteed werd van Heinenoord, over Goidschalxoord, Oud-Beijerland, Nieuw-Beijerland en Piershil naar Goudswaard vice versa; het moest een nieuw rijtuig zijn model B, bespannen met één paard, voorlopig zonder begeleiding van een postambtenaar, onder verantwoordelijkheid van de aannemer; gegadigden moesten inwoners zijn van Heinenoord, Goidschalxoord, Oud-Beijerland en Goudswaard.

Geld verzenden was in die tijd nog een nieuwtje. In 1858 werden uit Oud-Beijerland 459 postwissels verzonden, ruim één per dag, negen in de week. Het brievenvervoer had in die tijd niet veel te betekenen.

In 1857 werden met Zuid-Beijerland 698, uit Nieuw-Beijerland 313 brieven verzonden: in Nieuw-Beijerland werd dus per dag nog niet één brief gepost.

Het postkantoor noteerde alles, wat er in kwam en er uitging. Zodoende weten we, dat in 1855 in Oud-Beijerland in totaal 2.892 kranten gelezen werden, waar van 196 ex. van de Haarlemse, 736 van de N.Rott., 574 van de Zierikzeese; dat was voor Oud-Beijerland, dat meer dan 3.000 inwoners telde, precies acht kranten per dag. Aan de Zinkweg werd in 1861 een bestelhuis gevestigd: N. Veldhoen kreeg 60 gld. per jaar; de brieven, enz. moest hij elke dag van het postkantoor te Oud-Beijerland afhalen en er brengen en aan de Zinkweg en het Vuurbaken bestellen. In '65 vroeg hij om het op 100 gld. te brengen; in het afgelopen jaar waren er ongeveer 700 brieven besteld, maar hij kreeg ten antwoord, dat het gouvernement moeilijk 28 ct. per dag voor de bestelling van hoogstens 2 brieven per dag kon betalen; hij kon 't er niet voor doen, dan moest er naar 'n ander gezien worden. Men gooide in die tijd 't geld dus niet over de balk! Veldhoen vroeg en kreeg zijn ontslag en P. Herkenraat werd bestelhuishouder tegen een jaarwedde van 75 gld. onder verplichting van geheel kosteloze bestelling. Het publiek had er voor elke brief 5 ct. voordeel bij en Herkenraat had het baantje beter op de oude condities kunnen overnemen.

In 1869 diende de burgemeester van Zuid-Beijerland, A. Vlieland, een verzoek in om aan de Nieuwendijk een bestelhuis te krijgen; de afstand tot het hulpkantoor te Zuid-Beijerland was drie kwartier naar Goudswaard ruim zo ver en er liep geen grind- of schulpweg naar toe; daarbij kwam nog, dat op Tiengemeten drie kolossale boerenwoningen stonden ieder met minstens 100 bunder land, waarop het gehele jaar door minstens 100 personen werkten, die merendeels uit Noord-Brabant afkomstig waren: de administrateurs waren te Sliedrecht, enz. gevestigd; zo dat er een tamelijk drukke correspondentie was. Met ingang van 1 Juli werd een postbode voor het traject Zuid-Beijerland naar Nieuwendijk aangesteld op een beloning van 150 gld. per jaar met de bepaling, dat hij te Nieuwendijk een bestelhuis moest hebben en dat alle bestellingen aldaar en in het midden en westen van Tiengemeten kosteloos zouden zijn. De mensen waren bij het postverkeer aangesloten. Voor 1870 hadden de brievenbestellers al een uniformpet, voor de rest liepen ze in hun eigen plunje. Nu kregen ze er nog een uniformmantel bij, die ze verplicht waren in de uitoefening hunner functiën in het ongunstige jaargetijde te dragen. De draagtijd was op vijf jaar gesteld en bij ontslag of overlijden moesten die ingeleverd worden voor het geval, dat ze minder dan twee jaar in gebruik geweest waren. In 1871 kregen ze er een uniformjas en een uniformpantalon bij; zo werden ze dan allemaal behoorlijk in de kleren gestoken.

Maar de ambtelijke molens maalden in die tijd heel langzaam. In October '76 kreeg H.C. van der Schoor z'n uniformjas, pantalon en pet.

De boekhandelaar Van der Kop wilde in 1872 slim wezen. Voor elke krant moest 2 ct. bestelloon betaald worden. Hij liet op de adressen "poste-restante" zetten en

dacht ze zelf af te halen. Maar dat ging niet. Want daarvoor moest volgens voorschrift per jaar drie gld. als maximum betaald worden. Moest aldus het publiek zich aan de voorschriften houden, de directeur van het kantoor even zo goed. Op een staat vulde hij Zaltbommel in op de B in plaats van op de Z, omdat Zaltbommel in het dagelijks leven altijd Bommel, genoemd wordt. Gevolg: drie gld. boete. Want Tante Pos verdraagt geen afwijkingen van haar voorschriften.

In 1881 was de Rijkspostspaarbank ingevoerd en in 1882 kreeg de directeur van het postkantoor alhier voor zijn bemoeiing daarmee een uitkering van F 12,94; aan de brievenaarder te Nieuw-Beijerland, werd 3 gld. 41/2 ct. uitbetaald, aan die te Zuid-Beijerland 2 gld. 18 ct.

Herhaaldelijk was over de plaats van het kantoor geklaagd, omdat het bij hoog water niet te bereiken was. Eindelijk werd in '97 het huis van de wed. Vollenweider door het Rijk aangekocht, verbouwd en in '98 als postkantoor in gebruik genomen. Dat huis is ook later nog herhaaldelijk verbouwd, want de bemoeiingen van de post ondergingen een gestadige uitbreiding. Het vervoer is er slechts een onderdeel van; de geldverzending en de Rijkspostspaarbank werden reeds genoemd, postpakketten en girodienst volgden en de laatste jaren kwam er de inning van allerlei belastingen en de uitbetalingen, ingevolge de sociale wetten bij. In 1949 vroeg dat aan het loket 57.678 handelingen, bijna 200 op een dag, ook werden 6.189 postpakketten verzonden en 1.817 ontvangen, 4.562 postwissels verzonden en 7.119 uitbetaald, en bedroeg om er mee te besluiten, de zegelverkoop F 140.148,58.

En die hele machinerie verloopt absoluut geruisloos. De man, die in 1830 de grondslag voor dat bedrijf legde wist, hoe alleen het grote doel bereikbaar was, als het moest met ijzeren, altijd met vaste hand.

De telegraafdienst heeft voor een deel zijn eigen geschiedenis. Want in het begin werd deze onderhouden door een particuliere maatschappij, de Rott. Tel. Mij., welke 15 October 1854 opgericht was en haar kantoren had te Rotterdam, Oud-Beijerland, Heenvliet, Brielle, Hellevoetsluis, Middelharnis, Dirksland en Brouwershaven. Het was in '65 dat hier, in een lokaliteit van het gemeentehuis, de vroegere woning van de veldwachter, een kantoor geopend werd; L.W. den Broeder, een markante figuur was de eerste ambtenaar.

In 1875 en '80 hernieuwde de gemeente haar contract met de Rotterdamse Telegraaf maatschappij voor de tijd van vijf jaar tegen een jaarlijkse uitkering van 300 gld. In '84 werd de Mij. door het Rijk overgenomen, maar het duurde nog tot '86, eer het kantoor met het postkantoor, dat toen nog aan de Havendam stond, verenigd

Wordt vervolgd op pagina 17

DE VRAGENRUBRIEK

Het is gebruikelijk om deze rubriek te starten met de reacties die vorige vragen hebben opgeleverd. Deze keer kunnen wij u het volgende melden.

471. Hierop werden de volgende aanvullingen ontvangen:
I. Jan Cornelisz, tr. voor 26-12-1652 Leyntien Teunis Clop, dochter van Teunis Ariensz Clop en Meertgen Meertens.
II. Cornelis Janse Prinse, ged. Boven-Hardinxveld 18-5-1659.
III. Cornelis Cornelisz, ged. Boven-Hardinxveld 15-6-1698.
473. Soetje Meeuwis (van der Linde) trouwde met Melis Huijberts Bax op 7-11-1683. Dit was waarschijnlijk haar eerste huwelijk, niet haar tweede.
477. Een direct antwoord op deze vraag werd niet ontvangen. Wel werden andere gegevens over het geslacht Kimmel doorgestuurd naar de vragensteller.
478. Andries Wols en Willempje Bijl trouwden 14-4-1810 te Mijnsheerenland.

Vervolgens wordt uw aandacht gevraagd voor de volgende “problemen”:

480. Jan Dirksz Overschie, linnenwever te Klaaswaal 1721, tr. Klaaswaal 1716 Adriaentje van Mechelen. Hij was een zoon van Dirck Cornelisz Overschie/Wever en Pleuntje Jans Veermans. Gevraagd geboorte/-doopdatum en -plaats.
481. Jan Crijnen Tuck is waarschijnlijk een zoon van Crijn Jansz Tuck en Marijgje Jans Smidts. Gevraagd geboorte/-doopdatum en -plaats (ca. 1687).
482. Neeltje Willemsd Weeda, tr. ca. 1719 Crijn Jansz Tuck. Gevraagd ouders, geboorte- en doopdatum en -plaats en huwelijksgegevens.

483. Marijgje Jans Smidts, dochter van Jan Cornelisse Smidts en Jannetje Hendricx Bravenboer. Gevraagd haar geboorte- en doopgegevens (na 1662).
484. Aan de Ritselaarsdijk onder Westmaas staat de boerderij van de familie Verhorst. Voor Verhorst woonde de familie Leeuwenburgh op deze stee. Wie weet of er ene Leendert Vermaas op deze boerderij gewoond heeft, ongeveer tussen 1795 en 1824?

Denkt u op de een of andere manier iets te kunnen bijdragen aan de beantwoording van een of meer van de hierboven genoemde vragen, reageert u dan schriftelijk bij de Vragenrubriek: Strijensedijk 2, 3295 KM 's-Gravendeel.

Nieuwe vragen kunnen uiteraard nog steeds worden ingezonden. Met nadruk wordt erop gewezen dat een postzegel voor antwoord een voorwaarde voor plaatsing is! Daarnaast dient de vraag betrekking te hebben op iets of iemand uit de Hoeksche Waard.

AOM

AFDELING GENEALOGIE

Er wordt doorlopend gewerkt aan de uitbreiding van de fichescollectie in de studiezaal van het museum. Deze keer kunnen wij u de volgende bronnen vermelden, waaruit gegevens in het kaartsysteem zijn verwerkt:

- Burgerlijke stand Puttershoek: huwelijken 1870 t/m 1874.
- “Doodboek”, begraafregister ‘s-Gravendeel, 1816-1940.
- Rechterlijk Archief Heinenoord, inv. nr. 17: transporten en hypotheeken 1736-1759;
- idem, nr. 18: 1760-1769
- idem, nr. 19: 1769-1790
- idem, nr. 20: 1791-1801
- idem, nr. 21: 1801-1810
- idem, nr. 22: Protocol omme procuratiën, certificatiën en andere brieven te maecken 1619.
- idem, nr. 23: Transporten en hypotheeken 1808-1811.
- Polderarchief Oud-Heinenoord, inv. nr. 1: Resolutie- en notulenboeken van de vergaderingen van het bestuur en van de vergaderingen van de stemgerechtigde ingelanden van de polder, 1706-1825.
- idem, nr. 14: Transcripties van gedeelten van het “Boek van Dyckgraeff en Heemraeden tot Heynenoord, betreffende de erfpachttuitgiften over de periode 1590-1681, van het Gemeenlants bouck vanden uitgeef en incomen van de kercke ende armen van Heynenoordt beginnen in te schrijven mette jaren 1660, van het Gemeenlants bouck tot Heynenoort anno 1645, en het Gemeenlants bouck van Heynenoort ende Somerlanden 1664”.

De volgende nieuwe Streekgenealogieën (SG’s) werden toegevoegd:

- 1274 het geslacht Lensveld
- 1275 de Quesne, ook Tavernier
- 1276 Bewoners Cillaarshoek in 1811
- 1277 van Sparwoude
- 1278 Kilsdonk
- 1279 Kwartierstaat Groeneveld-Blaak (kwartierstaten Hollands Noorderkwartier).
- 1280 Vingerling, parenteel van drie geslachten
- 1281 Lagerwerf

Een totaaloverzicht van alle streekgenealogieën is te raadplegen op Internet op het adres: <http://www.medewerker.hro.nl/SmiWT/hwweb.htm>.

WERKGROEP "DIALECTEN HOEKSCHE WAARD"

De Korendaik

Dit is het zesde en laatste deel van de tocht, die de schrijver maakt door het Goudswaard van de vijftiger jaren onder de titel:

Lôôpes over 't durp

De Durpsstraet

Vanof de Julianastraet gaon we onderdaik heen en slaon we linksof de Durpsstraet in. Dat woord Durpsstraet wier aigelek niet gebroikt. Azzie an iemand, die in deuze straet weunde, vroeg, waerof dattie weunde, dan kreeg ie as antwoord: In 't Durp.

We beginne an de linkse kant. Daer sting Het Wapen van Goudswaard, een oud café. Aigenaer was Niek Hollander, die ok melkboer was. 't Wier laeter m'n stamcafé en ik heb 't er veul lol gehad. Naest 't café kreeg ie eerst de slaegerai van Aort Andeweg. Daernaest weunde een anderen Aort Andeweg met z'n zeun Leen. Vervolgens de winkel van Izak Andeweg, de mannefacterier. Daernaest weunde Van der Pligt, oud pliesie en veroit d'n ouwste van 't durp. Thais Mastenbroek volgde dan mit de schoenmaokerai. In 't slop achter Thaize, daer was nog een hois en daer weunde Cors Groenenberg mit z'n vrouw Aol. An d'n andere kant van 't slop kreegie dan de schuur van Leen Stolk en daer tegenan hing een bord met gaos d'r voor, waerop allerlai gemêenteleke publicaoties wiere gehange. Tege die schuur an lag de Kerkslôôt. Ik weet nog, toen ik klain was, dat daer nog vrouwe de was in spoelde. Dan de pad naer de grôôte kerk (N-H kerk). Daer ging ie vroeger, net as de mêêste meñse iedere zondag wel een keer naer toe en laeter wier d'r ok zondesschool gehouwe. Langs de kerk liep nog een pad naer een hêël oud hoissie, dat 't Klôôster genoemd wier. Volleges overlevering zoue hier de kattelieke nae de hervorming gekerkt hebbe. Ik doch dat daer nog een Groenenberg in die taid geweund heb. Laeter heb Jan Simaertesdaik daer jaere geweund met Teuntjies.

Naest de kerkpoort weunde Groeneveld, ok al een ouwe pliesie, maor dan wel êên met een grôôte snor. Dan kwamme de erremehoize. Een complex van acht hoize, die al erg oud zain van oorsprong. Ik weet ok niet hêêlemel precies meer wie d'r toen allemel weunde, maor een aontal nog wel. Joppie (Bouman)-Groen, Geertie (Blaek)-Groen, vrouw Riedaik, vrouw

Groenberg, vrouw Andeweg, Maorius Bouman (de oud beurtschipper), Aort Andeweg en 't dôôve vrouwtje. Die hiette officieel vrouw Beijer en die was met d'r klainzeun Jaop Tuk van de Nieuwendaik gekomme. Naest de erremehoize kwam de kroidenierswinkel van Kommer Kwak, terwail Jaop Blaek daernaest weunde. Verbai de wurft van Jaop Blaek stinge een stik of wat klaine errebaiershoissies. Daer weunde Wullem de Broin, Haodewien, Bram Hoizert, de schoenmaokerai van Jaop Groen, Dirk van der Zaide en Niek Baiers (Benjert). Op dat punt angekomme zain we an 't end van de Durpsstraet en steke we over naer d'n andere kant.

Goudswaard Dorpsstraat

Dan beginne we mit Lauw Dekker en daernaest Herremien, Mains en Henk van der Zaide, die mit z'n drieë in 't hoissie weunde van d'r vaoder Hain van der Zaide. Vervolgens kwam dan de tummerwerkplaes van Koos Vermaot, die d'r naest weunde. Dan kwam het weunhois van Klaos Achterberg en de schuur, gevolgd deur het weunhois van Jan van Zante, de groenteboer. Chris Groenberg zat daernaest. Dat was m'n grôôvaoder en die verkocht aiere en froit, slachtte kippe, plakte neute en is een taid lang bode geweest voor

meñse, die wat nôðdeg hadde oit Rotterdam. Daer ging die iedere diñsdag naer toe. Wullem Hoisman weunde vervolleges achter de scheerwinkel van Cors Groen. Daernaest weunde Troi Kimmel, gevolgd deur Maorius Andeweg, de post. Deur een slop neffe Maorius kwammie bai een schuur en die was van Hañs Kramp, de koleboer. An d'n andere kant van 't slop weunde eerst Klaos Klain mit Laintjies. Achter Klaos Klain weunde Henk Baiers (Benjert) in 't slop. Naest Klaos Klain was voor de kinderen van 't durp 't belangraikste hois van de Korendaik. Daer weunde Gerritjie (van Lijnschoten) en die had een snoepwinkeltie. Vooral op zaeterdag had dat meñs topdaege.

Dirk Bouman en Leen Stolk waere allebai boer en weunde achterêenvolleges naest Gerritjie. Dan kwam de fietsemaokerai, het weunhois en de graozie van Leen van Dieñst. Kees de Grôôt weunde daer ok nog erreges, en vedder stinge daer achter in een slop nog een paor klaine hoissies, die laeter bai een grôôten brand ofgebrand zain. Ik doch, dat in êên van die hoissies Leen Simaertesdaik weunde, maor precies wete doet ik dat niet meer.

Naest 't slop volgde het weunhois en de tummerwerkplaes van Van Strien. Leen de Vos weunde daarnaest, gevolgd deur de winkel van Cees van der Bie (mannefacterier) en het hois van Blok. Dan volgde het grôoste hois van 't durp. Daer weunde wel vier gezinne in.

Het grôoste dêêl van het hois wier beweund deur Dammes van 't Zelfde, de messelaer. Vedder weunde Aort Zoeteman, Hannes Knook en Klaossie Waolenboer daer. Klaossie had een winkeltie in segaore en sigrette. Aort Zoeteman was van oorsprong beroepsvisser en nam saome met m'n grôôvader de neuteplok an. Hai schaint vroeger ok nog ais verkocht te hebbe. Daernaest weunde Cor van 't Zelfde en op d'n hoek van de Durpsstraet tegenover het café van Hollander, was de kleremaokerai van Piet Jañse. Deuze kleremaokerai wier vrain druk bezocht. Nog niet zôðzeer om er een nieuw pak te bestelle, of zôðiets, maor veul meer om een praotjie te maoke. Bovendien was 't er altaid nieuws en wiere de nôðdege rotteghaidjies verzonnen en oitgehaold. Piet Jañse had erge ongelukkege bêêne, maor dat nam niet weg, dattie altaid

in de kleeremaakerszit bove op de taefel zat.

D'n Achterweg

Tot besloit nog d'n Achterweg. 't Eerste dêel van deuze weg wier ok wel Zwaoneweg genoemd. Dat kwam omdat nae de brug over 't Sandêe (de Zwaonebrug) een grôte stee sting, die vroeger wier beweund deur een boer, die De Zwaon hiette. Toen ik klain was zatte de Maeskante op die stee. Henk Maeskant en z'n zeuns Jaop en Koos. Jaop fietste de godgañsen dag over durp en z'n oitroep: "t Is nou niet koud, vrouw" zel nog mêenege Korendaiker herinnere. Naest die stee weunde bai main wete Cees de Jong met z'n vrouw Met en de kindere. Dan kreegie Troi Schelling en wier in de begin vaiftiger jaere daernaest de stee van Klaos Achterberg gebouwd. Schoin daer tegenover sting de stee van Vrouw Van Es. Jan Klain was daer jaere knecht en noemde heur steevast: De Vrouw. Dan kreegie twêe hoize onder êne kap, waerof Rook Smôôker en Leen van Dieñst weunde. De leste twêe hoisies wiere beweund deur 't gezin van Joanes Visser en deur die z'n moeder.

Dan bin ik op 't end gekomme van m'n tocht over 't durp De Korendaik in de begin vaiftiger jaere. Ik weet, da'k niet hêelemel volledig bin, maor niet iederêen heb een kop as een register, dus ik ok niet. Wel hou ik m'n aige anbevole voor het melde van foute en anvullinge, want een meñs is nooit te oud om alles volledig te hebbe.

Chris den Boer

Vervolg van pagina 10

werd. In het jaar 1949 bedroeg het aantal verzonden en aangenomen telegrammen in totaal 4.756. De telefoondienst is van nog later datum. Het volgende bericht van 8 Februari '78 tekent de toestand van die tijd: "In de j.l. Dinsdagavond gehouden Nutsvergadering werden de leden door de welwillendheid van de heer Mullaard, directeur van het telegraafkantoor te Hellevoetsluis, in de gelegenheid gesteld kennis te maken met de telephoon.

Men had daartoe een draad gelegd van de bovenzaal van het hotel "De Oude Hoorn", waar de vergadering werd gehouden, tot in de kelder, een lengte van ruim 20 meters. Verrassend was de uitslag der proeven. Alles, wat aan het einde van de draad gesproken of gezongen werd, was zeer goed aan het andere einde verstaanbaar. Duidelijk bleek het praktische nut, dat dit werktuig aanbiedt. Welverdiend was dan ook het woord van dank, door de president tot de heer Mullaard gericht." Het zou nog tot 1 Februari 1906 duren, eer Oud-Beijerland met 13 aansluitingen

SPREEKWOORDEN EN GEZEGDEN IN HOEKSCHE WAARDS DIALECT (vervolg).

Van end tot end. = Van het ene eind tot het andere eind: ‘k Heb dat stik land’ van end tot end’ opgemete.

Hij hettet (leste) eendjie in z’n hande. = Hij is aan’t einde van zijn krachten. Eendje of eentje betekent eindje.

Niet van ‘t end kenne komme. = Geen begin weten te maken.

‘t Is mis mettun errepel. = ‘t Is mislukt.

Die êemel êen gezaaid heb, mot ok twêê kenne zegge. = Als men ergens aan begonnen is, moet men het ook afmaken.

Een dronke vrouw is een engel in bed. = Zoo een vrouw vindt alles goed.

Die het kwaai niet deert, is het goeie niet weerd. = Een slecht mens kan van niemand iets goeds verwachten.

Een kind fôolie grôôt, maar een kat fôolie dôôd. Fôolie = vertroetelen.

Zôô fijn as poppe-stront. = Overdreven vroom zijn.

Dat gaat naer de Filistijne, of: Dat gaat over de huize. = Een zaak die over de kop gaat. Een voorwerp dat kapot gaat. Ook: Een zaak die failliet gaat.

Geef mijn portie maar an Fikkies. = Ergens niet aan deel willen nemen.

Niks voor ‘t gat te bingge hebbe. = Hij heeft geen zeggenschap. Ook: Hij kan niet betalen.

Graag of gêel niet. = Graag of in ‘t geheel niet; kiezen of delen.

Ze hetter gatjie gauw gedraaid. = Zij is vlug en handig.

Al was ze met goud behange, niemand wil haar hebbe. = Een ongewenste bruid.

Een mooi gezicht voor een kapotte ruit. = Een minder fraai voorwerp, kledingstuk of persoon. Ook: Een mooi gezicht voor een blinde jood.

Hij druipt van de graet. = Hij is broodmager (brôôdmaeger.)

Tende maet, tende geld. = Op is op; uitverkocht.

‘k Zie z’n gêest al kruipe. = Het ziet er niet best uit voor hem.

Van ‘t geve gaat de gaait dôôd. = Aan geld geven komt een eind, dan is’t op.

W. Reedijk

AANWINSTEN

Elders in dit bulletin heeft u kunnen lezen over het ontstaan van het Streekmuseum Hoeksche Waard en het begin van het verzamelen van oude voorwerpen uit de streek. Al vanaf 1956 worden er oude voorwerpen verzameld. Aanvankelijk actief, maar later was de bekendheid van het Streekmuseum zo groot geworden, dat er vanzelf een continue stroom van aanbiedingen op gang kwam. Het resultaat daarvan is een zeer uitgebreide collectie van zaken, die laten zien hoe vroegere bewoners van de Hoeksche Waard woonden en werkten. En nog gaat de stroom aanwinsten door, getuige de volgende opsommingen.

Aan agrarische artikelen werd een Edammer kaasvorm, een kleine bewerkte vlashekel¹, een houten hoosschep en een pootspa ontvangen.

Diverse soorten zagen, 22 schaven, een gereedschapsbak, 15 beitels, diverse soorten boren, een schietlood, een horletoet (schaaf om in de diepte te kunnen schaven), een kromme passer, een leest, een grote metselspaan, een waterpas en een aftekenliniaal waren de aanwinsten bestemd voor één van de vele werkplaatsen van ambachtslieden die het museum rijk is.

De inventaris van de keukens en woonkamers kon worden aangevuld met de volgende huishoudelijke artikelen: een bord en lepel van “Mo-lenaars kindermeel”, een speldenkussen, twee grijze wasteiltjes en een melkkoker, een stamper met lange steel, een droogrek, een paar klom-pen, een balans, een spoormandje, een melkkannetje, een broodschaal, twee flessen “Delftsche” slaolie, twee snijbonenmolens, een koffiebus en koffiepot, een bijzonder oude vergiet van groengeglazuurd aardewerk², een poffertjespan en een braadpan en weckflessen met inhoud.

De kleding- en textielcollectie werd uitgebreid met: diverse kledingstukken onder andere herenbroeken, babyjurkjes, onderrokken, een schort, kleedjes, een verpleegstersschort, kniewarmers, kanten onderjurken, een hoge hoed en een paar sneeuwoverschoenen.

Voor de bibliotheek werd ontvangen: een ingebonden jaargang “Groot

Rotterdam” 1927 en een ingebonden jaargang “Chr. Vijfcentsblad“ 1910. Met name aanwinsten voor de genealogische bibliotheek zijn de “doodboeken” van ’s-Gravendeel en de fichescollectie van wijlen de heer N. van der Wulp.

Een aantal niet in de voorgaande rubrieken onder te brengen ge-schonken zaken

zijn : een 19^e eeuwse bril en brillenkoker van schildpad met goudbeslag, een asbak van een graan- en meelhandel in Oud-Beijerland, een sigarettenkoker, een paar “bootjes” (schaatsen), een sluitsteen uit een heul (brug) in het Oudeland van Strijen met jaartal “1636”, een portemonnaie, enkele sigarendozen, een sigarenkoker en een shagdoos, een 18^e eeuws blauw tegeltje en een 19^e eeuwse wandtegel, 30 prijsbekers van de V.V.N.

Hoeksche Waard, vijf kwartetspelen, een flitspuit, een telefoon met slinger, een bordje “Hier Brand melden”, twee tangen voor het maken van hagelpatronen³ en als laatste een zinken emmer met klep om levende vis in te bewaren.

Alle goede gevers/vrienden wordt bij deze nogmaals dank gezegd voor het afstaan van de genoemde aanwinsten ten behoeve van het streek-museum.

R. van der Waal